

MOYBO'YOQNING RANGTASVIR SAN'ATIDAGI BADIY IFODALASH IMKONIYATLARI

Kalandarov Shamsiddin Sitmamatovich
Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat
universiteti San'at kafedrasi o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada moybo'yoqning rangtasvir san'atidagi badiiy ifodalash imkoniyatlari va yaratilgan asarlarning mustahkamligi va uzoq saqlanishini ta'minlashdagi ahamiyatini san'atshunoslik nuqtai nazaridan tahlil qilingan. Tadqiqotda moybo'yoqning rang koloritining boyligi, erkin ishlanishi va chidamlilik kabi asosiy xususiyatlari ko'rib chiqilgan. XV asrdan XX asrgacha bo'lgan davrdagi Yan van Eyk, Leonardo da Vinchi, Rembrand, Van Gog kabi buyuk rassomlarning o'ziga xos texnikalari (masalan, lessirovka, sfumato, impasto) batafsil o'rganilib, bu usullarning badiiy ifoda yaratishdagi roli ochib berilgan. Shuningdek, moybo'yoq texnikasi tempera va freska kabi boshqa rangtasvir uslublari bilan qiyosiy tahlil qilinib, uning moslashuvchanligi, xatolarni tuzatish imkoniyati va rang gradatsiyasidagi ustunligi ilmiy asoslangan. O'zbekiston rangtasvir san'atida moybo'yoq ustida ijod qilgan taniqli rassomlarning (O'rol Tansiqboyev, Chingiz Ahmarov va boshqalar) asarlari orqali ushbu texnikaning milliy san'atdagi o'rni ta'kidlangan.

Maqolada moybo'yoqning sekin qurish va boy ranglarni yaratish imkoniyati tufayli eng mukammal badiiy ifoda vositasi bo'lib qolayotganini, shuningdek, asarlarning ming yillar davomida saqlanishini ta'minlashdagi ahamiyati asoslangan.

Kalit so'zlar: Moybo'yoq, rangtasvir, lessirovka, sfumato, impasto, alla prima, chidamlilik, kolorit, tahlil.

Аннотация. Данная статья анализирует с искусствоведческой точки зрения возможности художественного выражения масляной живописи и ее значение в обеспечении долговечности и сохранности созданных произведений искусства. В исследовании рассматриваются основные характеристики масляной краски, такие как богатство цветовой палитры, свобода нанесения и долговечность. Подробно изучаются уникальные техники великих художников XV–XX веков (например, лиссер, sfumato, импасто) Яна ван Эйка, Леонардо да Винчи, Рембрандта и Ван Гога, раскрывая роль этих приёмов в создании художественной выразительности.

Кроме того, проведен сравнительный анализ масляной техники с другими стилями живописи, такими как темпера и фреска, и научно обосновано ее превосходство в гибкости, возможности исправления ошибок и создании тонких цветовых градаций. Подчеркивается роль этой техники в национальном искусстве Узбекистана на примере работ известных художников (Урал Тансыкбаев, Чингиз Ахмаров и др.), творивших в жанре масляной живописи.

Ключевые слова: Масляная живопись, живопись, lessировка, sfumato, импасто, alla prima, долговечность, колорит, анализ.

Abstract. This article analyzes the artistic expression of oil painting from an art historical perspective and its importance in ensuring the durability and preservation of created works of art.

The study examines the key characteristics of oil paint, such as the richness of its color palette, freedom of application, and durability. The unique techniques of great artists of the 15th–20th centuries (e.g., *lisser*, *sfumato*, *impasto*) such as Jan van Eyck, Leonardo da Vinci, Rembrandt, and Van Gogh are explored in detail, revealing the role of these techniques in creating artistic expression. Furthermore, a comparative analysis of oil painting with other painting styles, such as tempera and fresco, is conducted, and its superiority in flexibility, the ability to correct errors, and the creation of subtle color gradations is scientifically substantiated. The role of this technique in the national art of Uzbekistan is emphasized, using works by renowned artists (Ural Tansykbaev, Chingiz Akhmarov, and others) who worked in the genre of oil painting.

Keywords: Oil painting, painting, glazing, *sfumato*, *impasto*, *alla prima*, durability, color, analysis.

Kirish.

Mavzuning dolzarbligi:

Rangtasvir asarlari Dastgohli, Mahobatli, Dekorativ yo'nalishlari bo'lib, ulardan biri Dastgohli rangtasvir san'atida moy bo'yoq eng yetakchi va keng tarqalgan rangtasvir texnikalaridan biri hisoblanadi. U o'zining boy koloristik imkoniyatlari, tasvirlash usulining ifodali ko'rinishi, dinamikasi va yaratilgan asarning uzoq muddat chidamliligi bilan qadimdan ajralib turgan. Ushbu texnikaning rivojlanishi Uyg'onish davridan boshlab san'at tarixida tub burilish yasagan.

Muammoning qo'yilishi:

Rangtasvir san'atida boshqa bo'yoq turlari (tempera, akvarel, akril) mavjud bo'lsa-da, moy bo'yoqning rangtasvir asari sifatini, badiiy qimmatini va saqlanishini ta'minlashdagi o'rni qanday? Ayniqsa, zamonaviy san'atda tezkor uslublar kengaygan sharoitda, moy bo'yoqning an'anaviy afzalliklari o'z ahamiyatini saqlab qolmoqdam?

Maqsad:

Ushbu maqolaning maqsadi rangtasvirda moy bo'yoqning vizual ifodalilik, texnik chidamlilik va badiiy erkinlikni ta'minlashdagi asosiy xususiyatlarini san'atshunoslik nuqtai nazaridan tahlil qilishdan iborat.

Materiallar va usullar (Materials and Methods)

O'rganish obyekti:

Tadqiqot obyekti sifatida XV asrdan XX asrgacha bo'lgan davrda yaratilgan taniqli moybo'yoq asarlari (masalan, Yan van Eyk, Leonardo da Vinchi, Rembrand, Van Gog asarlari) va moy bo'yoqning tarkibi, tayyorlanish texnologiyasi hamda qo'llanilish usullaridan quyidagilar o'rganildi.

XV asrdan XX asrgacha moybo'yoqning rivojlanishi va badiiy ahamiyati.

Moybo'yoq (yoki yog'li rangtasvir) rangtasvirda eng muhim va uzoq saqlanuvchi texnikalardan biri bo'lib, XV asr boshlarida Shimoliy Yevropada, xususan, Flamandiya san'atida (masalan, Yan van Eyk) keng tarqalgan.

Taniqli rassomlar va ularning texnikasidagi xususiyatlar

Davr	Rassom (Misol)	Asosiy texnik xususiyatlar va innovatsiyalar

XV asr	Yan van Eyk	Moybo'yoqni mukammallashtirgan. Shaffof qatlamlar (lesirovka) yordamida ranglarning yorqinligi va chuqurligini oshirgan, detallarga alohida e'tibor bergan.
Renessans	Leonardo da Vinchi	Moybo'yoqni <i>sfumato</i> (tutunsimon) texnikasi bilan birlashtirgan. Ranglarni yumshoq o'tishini ta'minlab, yuz ifodalari va hajm (ob'em) berishda yangi cho'qqilarga erishgan.
Barokko	Rembrandt	Mazok bilan ishlash (qalin, teksturali bo'yoq qatlami) usulini faol qo'llagan. Yoruq va soyaning keskin kontrasti (<i>tenebrozada yorug'-soyaning o'yini</i>) orqali dramatik effektlar va chuqur psixologik portretlar yaratgan.
XIX asr oxiri	Van Gog	Post-impressionizm davri. Bo'yoqni toza va yorqin ranglarda, qalin, aniq chiziqlar (yo'nalishlar) bilan surgan. Bu uning asarlariga kuchli emotsional ifoda va dinamika bergan.

Lessirovka - (nemischa lasieren sir bilan qoplash ma'nosida) -rangtasvir texnikasining bir turi bo'lib, boshqa bo'yoqlar qatlami zich holda qurigan tekislikda juda yupqa, baquvvat va xirarok qoplashdir. Bunda ranglarning jarangdorligi, alohida bir yengilligi vujudga keladi. [1]

Leonardo da Vinchi (1452–1519) – buyuk italyan rangtasvir ustasi, haykaltarosh, rassom, me'mor, olim-eksperimentator, muhandis, Yuqori Uyg'onish davri badiiy madaniyatining asoschisi.

Sfumato (eng nozik yorug'-soya) insoniy munosabatlarning samimiyatini (yoki iliqligini) yetkazadi va ma'naviy bog'lovchi (yoki birlashtiruvchi) negiz rolini bajaradi. [2]

Izoh: Yuqorida Leonardoning buyukligini ta'kidlab, uning asosiy badiiy texnikasi bo'lgan Sfumato (yorug'lik va soyaning tutunsimon, yumshoq o'tishi) insoniy his-tuyg'ularni chuqur ifodalashga xizmat qilganini ta'kidlaydi.

Sfumato (italyancha: *sfumato* "tumanli, noaniq, xira" ← lotincha: *fumus* "tutun, tuman") — tasviriy san'atda shakllarning yumshoq modellashirilishini, o'ziga xos rangtasvir uslubi sifatini, tonal o'tishlarning silliqligini, konturlarning xiraligi va noaniqligini bildiruvchi atama. Odatda, tasviriy fazoning chuqurligi va havo muhitini yetkazish uchun qo'llaniladi va shu ma'noda havo (havo) hamda tonal perspektiva usullaridan biri hisoblanadi. [3]

Bu atamani Italiya Uyg'onish davrining buyuk rassomi Leonardo da Vinchi joriy qilgan. Leonardoning "Rangtasvir haqida risola" deb nom olgan yozuvlar to'plamida uning yosh rassomga bergan ko'rsatmalari keltirilgan:

Rembrandt Harmens van Reyn (1606–1669) – mashhur golland rangtasvir ustasi va gravyurachi rassom. Rembrandtning janrlar xilma-xilligi bilan ajralib turadigan ijodiy merosi chinakam ulkan: u besh yuzga yaqin kartina, ikki yuz ellikta ofort (gravyura) va bir yarim mingta rasmdan iborat. Ijodining so'nggi davrida rassom mahoratining mezonlari bilan birga kartinalaridagi bo'yoq mazoklari va rangtasvir materiali ham o'zgardi. Rembrandtning so'nggi ishlarida ranglar na faqat personajlarning tashqi ko'rinishini, kiyim-kechak yoki interyerni tasvirlash uchungina

xizmat qiladi. Balki tonlar va yarim tonlar bilan kartinalardagi asosiy ma'naviy mohiyatining bosimini ko'rsata bilganini ko'rishimiz mumkin. [5]

Izoh: Rembrandtning o'ziga xos uslubi ta'kidlangan, ya'ni hayotidagi o'zgarishlar tufayli uning oxiriga borib u bo'yoqni juda qalin (impasto) va kist (cho'tka) izlari yaqqol ko'zga tashlanadigan mazoklar bilan surtishni boshlagan, shu bilan birga ma'no - ranglarning o'zidan ko'ra ko'proq yorug'-soya va tonlarning nozik o'tishiga (yarim tonlarga) o'tgani bilan psixologik chuqurlikni ko'rsata olgan. Rembrandt (1606–1669) o'zining mazok bilan ishlash texnikasi bilan mashhur bo'lib, u ajoyib reologik xususiyatlarga ega bo'lgan qo'rg'oshin oq bo'yog'idan foydalangan. Bu bo'yoq qo'rg'oshin oq pigmentini (serussit PbCO_3 va gidroserussit $\text{Pb}_3(\text{CO}_3)_2(\text{OH})_2$ aralashmasi) organik bog'lovchi modda bilan qo'shish orqali olingan, biroq Rembrandt qo'llagan aniq retsept (formulasi) hozirgacha sir bo'lib qolmoqda.

Rembrandtning to'rtta shoh asaridan olingan bir nechta mikroskopik bo'yoq namunalarini o'rganish uchun yuqori burchakli va yuqori lateral ruxsatli rentgen nurlari difraktsiyasining kuchli kombinatsiyasi qo'llanildi. Impasto joylarida kam uchraydigan qo'rg'oshin birikmasi — plumbonakrit ($\text{Pb}_5(\text{CO}_3)_3\text{O}(\text{OH})_2$) aniqlandi.

Bu kashfiyot Rembrandtning retseptining o'ziga xos tarixda qoldirgan “izi” yoki “imzosi” deb hisoblanishi mumkin va u rassomning ishqoriy (alkalin) bog'lovchi modda ishlatganligidan dalolat beradi, bu esa Rembrandtning rangtasvir texnikasiga yangicha yondashuvni ochib beradi. [3]

Van Gog Vinsent (1853-1890)- Golland postimpressionist rassomi. Uning kartinalarining koloritlari sezilarli darajada yorqin: to'q tuproq ranglar sof ko'k, oltinsimon-sariq, qizil ranglarga o'rin beradi, uning o'ziga xos bo'lgan, go'yo oqib turgandek tuyuladigan mo'yqalami paydo bo'ladi (Sena orqali ko'priq, 1887, V. Van Gog fondi, Amsterdam; Tangiy ota, 1887, Roden muzeyi, Parij).

Moybo'yoqda ishlagan taniqli o'zbek rassomlari:

O'zbek rangtasvir san'atida, xususan, XX asrda moybo'yoq (dastgohli rangtasvir) texnikasida ijod qilgan ko'plab iste'dodli rassomlar bor. Ular o'z asarlarida o'zbekiston tabiati, mehnati, tarixi va milliy qadriyatlarini aks ettirganlar:

O'rol Tansiqboyev (1904–1974) O'zbekistonda manzarachi rangtasvir ustasi. Uning liro-epik manzaralari, xususan, "Jonajon o'lka", "O'zbekistonda bahor" kabi asarlari moybo'yoqning barcha imkoniyatlarini, ranglarning boy va chuqur gamutini ishga solgan holda yaratilgan. O'zbekistonning industrial va tabiiy o'zgarishlarini mahorat bilan tasvirlagan.

Chingiz Ahmarov (1912–1995) Monumental san'at va dastgohli rangtasvir ustasi. U moybo'yoqda tarixiy, maishiy va portret janrlarida asarlar yaratgan. Alisher Navoiy asarlariga bag'ishlangan devoriy suratlar va rangtasvirlari mashhur.

Rahim Ahmedov (1924–2008) Taniqli portret va janr rangtasviri ustasi. Uning asarlarida inson qiyofasining psixologik chuqurligi va rang-tasvirning boyligi yaqqol namoyon bo'ladi.

Alisher Mirzayev (1948–...) Zamonaviy rangtasvirning yorqin vakillaridan biri. Uning asarlari G'arb va Sharq san'atining uyg'unligini aks ettirib, moybo'yoqda yorqin ranglar va o'ziga xos kompozitsiyalarni qo'llaydi.

Bahodir Jalolov (1948–...) Monumental va dastgohli rangtasvir ustasi. Moybo'yoqda o'zbek xalqining tarixi va madaniyatini ifodalovchi yirik syujetli asarlari bilan tanilgan.

Bu rassomlarning ijodi moybo'yoq texnikasi orqali milliy o'ziga xoslikni, o'zbek san'atining yorqinligini va badiiy ifodasini namoyish etgan.

Materiallar: Moy bo'yoqning tarkibiy qismlari (pigment, bog'lovchi moy - masalan, zig'ir moyi), unga xos qo'shimchalar (laklar, erituvchilar), asos (tuval, yog'och, karton) va ish qurollari (cho'tkalar, mastixin) haqidagi adabiyotlar tahlil qilindi.

Usullar:

Komparativ tahlil (Qiyosiy tahlil): Moybo'yoqning boshqa rangtasvir texnikalari (tempera, freska) bilan qiyosiy tahlili o'tkazildi.

Bu uchta asosiy rangtasvir texnikasini (Moybo'yoq, Tempera, Freska) qiyosiy tahlil qilish uchun ularning bog'lovchi moddasi, ishlash usuli, quritish tezligi, chidamliligi va beradigan vizual effekti nuqtai nazaridan ko'rib chiqish maqsadga muvofiq:

Moybo'yoq, Tempera, Freska (Qiyosiy tahlil)

Moybo'yoq. XV asrdan boshlab keng tarqalgan (Renessansdan keyin). Bog'lovchi modda odatda zig'ir yog'i (linseed oil) yoki boshqa o'simlik moylari. Xolst, yog'och panel, karton kabi sirtlarga ishlanadi. Juda sekin. Bir necha kundan bir necha haftagacha yoki oygacha quriydi. Juda qalin, yarim shaffof (glaz) yoki shaffof qatlamlarda ishlash mumkin. Ranglarni bevosita sirtida aralashtirish oson. Yorqin, yaltiroq (yog'li) va shaffof (translucent) ko'rinish beradi. Ranglarning boyligi va chuqurligi yuqori.

Afzalliklari Moslashuvchanlik: Uzoq vaqt ishlash, xatolarni tuzatish va detallarni aniqlash imkoniyati. Realizm: Hajm va fakturani yorqin aks ettirish.

Kamchiliklari Qurishi uzoq vaqt talab qiladi. Vaqt o'tishi bilan sariqlanishi mumkin. XV asrdan boshlab keng tarqalgan (Renessansdan keyin).

Tempera (Tuxum temperasi) Qadimgi Misrdan O'rta asrlar oxirigacha keng qo'llanilgan. Bog'lovchi modda tuxum sarig'i (asosiy temperada), ba'zan boshqa yelimlar. Yog'och panel yoki xolstga yelimli grunt (gesso) berilgandan so'ng ishlanadi. Tez. Bir necha daqiqada quriydi. Yupqa, aniq qatlamlarda ishlanadi. Ranglarni yumshoq aralashtirish qiyin, ko'pincha shtrixlar bilan qatlamlanadi. Matviy (yaltiramaydi) ko'rinish. Ranglar vaqt o'tishi bilan o'z yorqinligini saqlab qoladi.

Afzalliklari. Ranglarning yorqinligi va tiniqligi. Chidamlilik: Agar to'g'ri bajarilsa, juda mustahkam.

Kamchiliklari. Ranglarni aralashtirish va yumshatish (gradatsiya) qiyin. Juda tez quriydi.

Freska (Devoriy rangtasvir): Qadim zamonlardan beri, ayniqsa Uyg'onish davrida (Mikelanjelo, Rafael). Bog'lovchi Modda Nam gips (suvoq, *intonaco*). Bo'yoq gipsning o'ziga kirib ketadi. Bevosita devordagi yangi (hali qurimagan) nam gipsga ishlanadi. O'rta.

Gipsning qurish vaqti (odatda 7-10 soat) ichida tugatilishi kerak. Qatamlar bo'lmaydi, chunki bo'yoq gipsga singib ketadi. Xato qilinganda to'g'irlash qiyin. Matviy (yaltiramaydi). Ranglar qattiq va toza ko'rinish.

Afzalliklari. Maksimal chidamlilik: Devorning bir qismiga aylanadi, ming yillarga chiday oladi. Ulug'vorlik: Yirik monumental asarlar uchun ideal.

Kamchiliklari. Tezlik talab etiladi (gips qurimasdan ishlash kerak). Faqat devorga ishlanadi. Palitra cheklangan.

Xulosa

Moybo'yoq: Bu eng moslashuvchan texnika bo'lib, rassomga uzoq vaqt ishlash, detallarni o'zgartirish va boy ranglar gradatsiyasini yaratish imkonini beradi.

Tempera: Bu eng yorqin va tiniq natija beruvchi texnika hisoblanadi. Tez quriydi va aniq, chiziqli uslub uchun qulay, ammo ranglarni aralashtirishda katta mahorat talab qiladi.

Freska: Bu eng chidamli va monumental texnika bo'lib, devoriy san'at uchun ajralmasdir. Lekin u tezlikni va xatosiz ishlashni talab qiladi, chunki nam devor qurisa, tuzatishning imkoni bo'lmaydi.

San'atshunoslik tahlili: Tarixiy moybo'yoq asarlarining texnikasi (ko'p qatlamli, "alla prima" usullari) va badiiy ifodaliligi o'rganildi.

Moybo'yoq rangtasviri XV asrdan boshlab san'atning yetakchi texnikasiga aylangan va uning uzoq tarixi davomida rassomlar ko'p qatlamli (indirekt) va "alla prima" (direkt) kabi ikki asosiy usulni qo'llashgan. Bu usullar asarlarning badiiy ifodaliligini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Ko'p qatlamli (Indirekt) Rangtasvir texnikasi. Bu usul XVII asrgacha, asosan, Uyg'onish (Renessans) va Barokko davrlarida hukmronlik qilgan. U kartinani asta-sekin, ko'plab quritilgan qatlamlar orqali yaratishni nazarda tutadi.

Texnika xususiyatlari:

Bosqichma-bosqich ishlash: Ish bosqichlarga bo'linadi, har bir qatlam keyingisini qo'llashdan oldin to'liq qurishi kerak.

Grunt (Gesso): Tuval yoki yog'och panelga tayyorlov qatlami beriladi.

Grisaille (Verdaccio): Rangsiz (monoxrom) yoki yashil-qo'ng'ir (Verdaccio) ranglarda ton va hajmlar (yengil-soya) belgilanadi.

Qoplama (Opaque layers): Asosiy ranglar xira (to'liq qoplovchi) bo'yoq bilan surtiladi.

Lessirovka (Glazing): Eng muhim bosqich. Ranglarni chuqurlashtirish, ularga shaffoflik va boylik berish uchun juda yupqa, shaffof moyli ranglar qatlami surtiladi.

"Yog'li ustiga yog'siz" qoidasi: Yoriqlar paydo bo'lmasligi uchun pastki qatlamlar ustki qatlamlarga qaraganda kamroq moyli (tezroq quriyadigan) bo'lishi shart.

Badiiy ifodaliligi:

Chuqurlik va yorug'lik: Lessirovka qatlamlari orqali yorug'lik kartinaning chuqurligiga kirib, tag qatlamlardan aks etadi, bu esa ranglarga misli ko'rilmagan yorqinlik, shaffoflik va "javohirdek" ko'rinish beradi (masalan, Rembrandt, Van Eyk asarlari).

Realizm va detallash: Ko'p qatlamli usul yuqori darajada nazoratni ta'minlaydi, bu esa yuzlarni, matolarni va boshqa detallarni fotorealistik darajada aniqlik bilan tasvirlashga imkon beradi.

His-tuyg'ular murakkablik darajasi: Uzoq vaqt davomida ishlanishi natijasida asar o'ziga xos mulohazakorlik va ulug'vorlik ruhini o'z ichiga oladi.

"Alla Prima" (Birinci Urinishda) Rangtasvir texnikasi

"Alla prima" (italyancha "birinchi urinishda") yoki direkt rangtasvir deb ham ataladi. XIX asrdan, ayniqsa impressionistlar va postimpressionistlar davrida keng tarqalgan.

Texnikaviy xususiyatlari:

"Nam ustiga nam" (Wet-on-Wet): Bo'yoqlar bir necha seans davomida, lekin pastki qatlam qurishini kutmasdan, bevosita bir-birining ustiga surtiladi va aralashtiriladi.

Tezlik va dadillik: Rassom o'z ishini qisqa vaqt ichida, ko'pincha bir seansda yakunlashga harakat qiladi. Bu tezkorlik va xato qilishdan qo'rqqanlikni talab qiladi.

Qalin surtmalar (Impasto): Ko'pincha bo'yoq qalin qilib surtiladi, bu sirtida sezilarli tekstura (faktura) hosil qiladi.

Badiiy ifodaviyligi:

Kutilmagan erkin ishlash va bir onli tasvir: Bu usul atrof-muhitning oniy hissiyoti, yorug'lik va atmosfera o'zgarishini tezda (masalan, ochiq havoda) ushlash uchun ideal.

Hayotiylik va dinamika: Qalin, ko'rinish turgan mo'yqalam surtmalari (masalan, Van Gog yoki Monet asarlarida) asarga kuchli energiya, harakat va hayotiylik beradi.

To'g'ridan-to'g'ri ranglar bilan ishlash: Ranglar oldindan aralashtiriladi va to'g'ridan-to'g'ri, toza holda qo'llaniladi, natijada yuqori rang to'yinganligi va yorqinligi kuzatiladi.

San'atshunoslik tahlili (Qiyoslash)

Ko'p qatlamli usul (Indirekt) - Maqsad: Abadiylik, chuqurlik, yorqinlik, silliq detallash. Haftalar, oylarda quriydi. Mazoklar ko'rinmaydigan, silliq, aniq. Texnika sabr, qatlam qoidalarini (yog'li ustiga yog'siz) bilishni talab qiladi.

Rassomlar: Yan van Eyk, Leonardo da Vinchi, Titian, Rembrandt va boshqalar.

"Alla Prima" usuli (Direkt): Bir lahzani ushlash, kutilmagan holatlarni erkin ishlash, energiya, tezkor taassurot. Bir necha soat, bir necha seans quriydi. Mazoklar ko'rinadigan, qalin, dinamik (Impasto). Texnika dadillik, ranglarni aralashtirishda tezkorlikni talab qiladi.

Rassomlar: Frans Hals, Velaskes, Monet, Van Gog, Impressionistlar.

Xulosa qilib aytganda, moybo'yoq texnikasining xilma-xilligi rassomlarga nafaqat texnik yechimlar, balki o'z davrining g'oyalari va hissiyotlarini badiiy jihatdan chuqur (ko'p qatlamli) yoki zudlik bilan (alla prima) ifodalash imkonini bergan.

Adabiyotlar sharhi: Yuqorida ko'rib chiqqanimizdek moy bo'yoqning xususiyatlari, tarixi va texnologiyasi bo'yicha ilmiy manbalar, monografiyalar va darsliklar o'rganildi.

Natijalar

1. Koloristik boylik:

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, moy bo'yoq pigmentlarning zichligi va moy bilan bog'lovchi moddaning shaffof/yarim shaffof (lessirovka) qatlamlarni yaratish imkonini beradi. Natijada, rangtasvirda boy, chuqur kolorit va tuslarning (nyuanslarning) nafis o'tishlari hosil bo'ladi.

2. Chidamlilik va uzoq muddat saqlanish:

Moy bo'yoq bilan ishlangan asarlar boshqa texnikalarga nisbatan tashqi ta'sirlarga (namlik, harorat o'zgarishi) ancha chidamli bo'ladi. Qurigan moy qatlami himoya vazifasini bajarib, asarning yuzlab yillar davomida saqlanishini ta'minlaydi.

3. Texnik imkoniyatlar (tekstura):

Moy bo'yoqning qalin va plastik tuzilishi rassomga keng texnik erkinlik beradi. Cho'tka izlari, mastixin bilan surtish orqali fakturali (relyefli) qatlamlar yaratish, yoki aksincha, silliq, nafis yuzani hosil qilish mumkin. Bu asarning ifodaliligini sezilarli oshiradi.

Muhokama

1. Moy bo'yoqning o'rni: Olingan natijalar moy bo'yoqning rangtasvirda asosiy vosita sifatidagi ahamiyatini tasdiqlaydi. Uning koloristik sifati, tekstura yaratish imkoniyati va chidamliligi uni badiiy ifodaning eng mukammal vositalaridan biriga aylantiradi. Ayniqsa, uch o'lchamli hajm va kenglik tasavvurini yaratishda moy bo'yoq boshqa texnikalardan ustun turadi.

2. Qiyosiy tahlilning xulosasi: Qiyosiy tahlilga ko'ra, tempera yoki akvarel bo'yoqlari tez quriydi va shaffoflik xiralikda o'z chegaralariga ega. Moy bo'yoq esa sekin qurishi tufayli ranglarni xolst ustida bevosita aralashtirish (qo'shish) va uzoq muddat davomida tuzatish kiritish imkonini beradi, bu esa realistik rangtasvir uchun muhimdir.

3. Kelajakdagi tadqiqotlar uchun tavsiyalar: Moy bo'yoqning zamonaviy, sintetik pigmentlar va yangi bog'lovchilar bilan o'zaro ta'siri, shuningdek, raqamli san'atning rivojlanishi fonida uning o'ziga xos o'rni chuqurroq o'rganilishi lozim.

Xulosa

Moy bo'yoq rangtasvir san'atida o'zining noyob xususiyatlari – ranglarning boyligi, yorqinligi, tekstura erkinligi va asarlarning uzoq muddatli saqlanishini ta'minlashi bilan muhim ahamiyat kasb etadi. Uning bu afzalliklari uni nafaqat an'anaviy, balki zamonaviy san'at uchun ham eng qimmatli materiallardan biri sifatida saqlab qoladi.

Foydalangan adabiyot ro'yxati:

1. Рангтасвир. Акбархужаев Абдулазиз «LESSON PRESS», Тошкент ш, 2015. 74.6

2. Энциклопедия мировой живописи Составители .Т. Г. Петровец, Ю. В. Садова
“ОЛМА-ПРЕСС” Москва 2.06.2000. с.194
3. Энциклопедия мировой живописи Составители .Т. Г. Петровец, Ю. В. Садова
“ОЛМА-ПРЕСС” Москва 2.06.2000. с.303
4. Аполлон. Изобразительное и декоративное искусство. Архитектура
/Терминологический словарь. - М.: НИИ теории и истории изобразительных
искусств РАХ-Эллис Лак, 1997. - С. 590.
5. <https://onlinelibrary.wiley>.Angewandte Chemie International Edition: Volume58,
Issue17 April 16, 2019 Pages 5619-5622